

Waa maxay Runta? - Lambarka Saddexaad

Waddadii Emma'us

Jeff Pippenger

2023-09-07

Injiilka Yooxanaa, isla markiiba ka dib Cashadii Ugu Dambaysay ilaa Ciise tagayo Beerta Getsemane waxaa ku jira qisad dheer oo ka bilaabmata cutubka afar iyo tobnaad kuna sii socota ilaa dhammaadka cutubka toddoba iyo tobnaad. Waxaan damacsanahay inaan cutubyadan kaga hadlo maqaalka xiga. Maqaalkani waa saldhigga lagu dul dhisayo fahamka cutubyadaas. Marka loo eego khadka dib-u-habaynta ee taariikhda Masiixa, wada-hadalka Masiixa iyo xertiisa ee cutubyadaas ku jira wuxuu dhacayaa wax yar ka dib gelitaankii guusha lahaa iyo wax yar ka hor iskutallaabta. Ciise wuxuu galay Yerusaaalem, dabadeedna wuxuu la qaatay xertii cuntadiisii ugu dambaysay, dabadeed qisaddu way dhacaysaa, ka dibna wuxuu aadayaa Getsemane, saqdii dhexe ee isla maalintaasna waa la qabtaa, waxaana bilaabma geeddi-socodka toddobada tallaabo leh ee horseeda iskutallaabta lagu qodbay. Isaga iyo xertiisuba si nebiyad ah waxay ku yaalleen wax yar ka dib kulankii xerada ee Exeter iyo wax yar ka hor Niyad-jabkii Weynaa, gudaheeda taariikh matalaysa dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad. Qisada ka bilaabmaysa isla markiiba ka dib Cashadii Ugu Dambaysay, waxii ugu horreeyey ee Ciise yidhi waa:

Qalbigiinnu yuusan murugoonina; Ilaah baad rumaysan tihiin, annagana i rumaysta. Yooxanaa 14:1.

Isagoo og in niyad-jab weyn uu saacado yar gudahood soo socday, Ciise wuxuu doonay inuu xertiisa ku adkeeyo qalalaasaha soo socda. Xarriiqda qarsoon ee waxsii-sheegista ee ku dhex jirta afarta calaamadood ee ka kooban dhacdooyinka lagu astaan yeelay toddobada onkod waa taariikhda ay ka dhacaan saddexdan tallaabo ee sheekada ku jira Injiilka Yooxanaa. Xarriiqdaas qarsoon, ee ku dhex jirta toddobada onkod, waxay meteshaa taariikhda niyad-jabkii ugu horreeyey ilaa niyad-jabkii ugu dambeeyey.

Isla wax yar ka hor inta aanu Ciise u sheegin iyaga in aan qalbigoodu “qalqal gelin,” Yuudas Iskariyod ayaa ka baxay cashadii si uu ugu tago Golaha Sanhedrin markii saddexaad oo ah tii ugu dambaysay. Markii uu cashada ka baxay kulankiisii saddexaad, wuxuu xidhay wakhtigii imtixaankiisa.

Marka la eego xarriiqda qarsoon ee ku jirta astaanta toddobada onkod, gelitaankii guusha lahaa ee Masiixu wuxuu metelaa Qayladii Saqdhaxe, halkaas oo laba nooc oo caabudayaal ah lagu muujiyo. Calaamadda jidka ee xarafka dhexe ee Cibraaniga ee loo adeegsado samaynta erayga Cibraaniga ah ee “runta,” waa xarafka saddex iyo tobnaad ee alifbeetada Cibraaniga. Saddex iyo toban waxay meteshaa fallaagow, oo sida calaamad jid oo nebiyadeed ahna waxay meteshaa Qayladii Saqdhaxe, halkaas oo bikradaha nacasyada ahi metelaan muujinta fallaagowga, sida uu Yuudasna sameeyo inta lagu jiro calaamadda jidka ee gelitaankii guusha lahaa.

“Waxaa jiray oo mar walbana jiri doona haramaha ku dhex jira sarreenka, bikradaha nacasyada ah oo la jira kuwa caqliga leh, kuwaan aan saliid ku haysan weelashooda iyo laambadahooda. Kaniisaddii Masiixu dhulka ku dhisay waxaa ku jiray Yuudas damac badan, oo kaniisaddana waxaa ku jiri doona Yuudasyo marxalad kasta oo taariikhdeeda ka mid ah.” Signs of the Times, October 23, 1879.

Markii Yuudas lacagtii soo celiyey, oo uu qirtay khiyaanadiisii u horreyn Kayafaas dabadeedna Masiixa, markaas ayuu tegey inuu isdeldelo. Intii uu ka sii baxayay hoolkii xukunka ayuu qayliyey, isagoo ku hadlaya isla erayadii metela dhibaatooyinka bikrada nacaska ah marka ay garato in aanay helin saliidda.

“Yuudas wuxuu arkay in baryootankiisii ay micne lahayn, markaasuu hoolka ka baxay isagoo ku dhawaaqaya, Waa goor dambe! Waa goor dambe! Wuxuu dareemay inuusan noolaan karin si uu u arko Ciise oo la iskutallaabta lagu qodbo, markaas isagoo quus ah ayuu baxay oo isdeldelay.” Desire of Ages, 722.

Yuudas wuxuu tusaale u yahay farriin qaylo-saqdhexe been ah, isaga oo “si degdeg ah uga baxay hoolka isagoo ku dhawaaqaya, Waa goor dambe! Waa goor dambe!” Farriintu had iyo jeer waxay muujisaa laba qaybood oo caabudayaal ah, oo sida taariikhda Millerite-ka bikradaha nacasyadu u sii wadaan ka dib marka farriinta qaylo-saqdhexe ee runta ahi timaaddo iyagoo wata farriin been ah. Sidaas darteed, taariikhda Millerite-ka waxaynu ku aragnaa dhaqdhaqaaqii doortay William Miller inuu hoggaamiye u noqdo, iyagoo diiday farriintii malaa’igta saddexaad oo ka soo horjeestay adhigii yaraa ee raacay Masiixa gudaha Quduuska ugu Quduusan.

“Maskaxdayda waxaa loo qaaday mustaqbalka, markaas oo calaamadda la bixin doono. ‘Bal eega, Aroosku waa imanayaa; u baxa inaad la kulantaan isaga.’ Laakiin qaar baa dib u dhigi doona inay helaan saliidda lagu buuxiyo laambadahooda, oo goor dambe ayay ogaan doonaan in dabeecadda, oo saliiddu ay metesho, aan la kala wareejin karin.” Review and Herald, February 11, 1896.

Calaamadda saddexaad ee taariikhda qarsoon waxay ka dhigan tahay xukun, waxaana lagu matalaa xarafka ugu dambeeya ee alifbeetada Cibraaniga. Xarafka waa “Tav,” marka la qoro na wuxuu u samaysan yahay sida iskutallaab. Iskutallaabtu waxay ka dhigan tahay xukun.

Laga bilaabo niyad-jabkii ugu horreeyey ee taariikhda Milleriyiinta ilaa Qayladii Saqda Dhexe, ama laga bilaabo xarafka alfa ilaa xarafka saddex iyo tobnaad, waxaa jira calaamad-dhig matalaysa muddo waqti ah, taas oo lagu garto inay tahay wakhtigii dib-u-dhaca ee masaalka tobanka bikradood, wakhti dib-u-dhac ah oo sidoo kale ku jira cutubka labaad ee Xabaquuq. Laga bilaabo Qayladii Saqda Dhexe, ama xarafka saddex iyo tobnaad ee fallaaganimada, ilaa niyad-jabkii weynaa, oo ah xarafka ugu dambeeya ee alifbeetada, waxaa sidoo kale jira muddo waqti ah oo loo yiqiin “dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad,” ma aha sababta oo ah wuxuu socday toddoba bilood, laakiin sababta oo ah farriintii Qayladii Saqda Dhexe waxay sheegtay in Masiixu iman doono maalinta tobnaad ee bisha toddobaad ee kalandarka Yuhuudda, taas oo ahayd Maalinta Kafaaraggudka.

Macnaha sheekada laga bilaabo Yooxanaa cutubka afar iyo tobnaad ilaa cutubka siddeed iyo tobnaad wuxuu ka bilaabmaa xilli waqtiyeed oo astaan u ah dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad ee taariikhda Millerite-ka. Culayska ugu weyn ee sheekada injiilka Yooxanaa waa in xertii loo diyaariyo dhibaataada soo socota ee iskutallaabta (xarafka “Tav”). Sidaas daraaddeed Masiixu wuxuu caddeeyaa in laga bilaabo dhimashadiisa ilaa uu Aabbihis u kaco oo uu soo noqdo ay xertiisa u ahaan doonto wakhti murugo, hubanti-la’aan, iyo niyad-jab. Sida ay tahay astaamaha nebiyadeed ee dhammaan niyad-jabkii ugu horreeyey ee ku matalan markhaatiga xariiqyada dib-u-habaynta, niyad-jabku wuxuu ku lug leeyahay xaalad ka dhalata dayacaad loo geystay run muhiim ah oo hore loo muujiyey. Dhimashada Masiixa ee iskutallaabta dusheedu waxay ahayd welina tahay run muhiim ah, oo wuxuu si toos ah xertii ugu sheegay in iskutallaabta lagu qodbi doono oo uu sara kici doono, laakiin dhibaataadu waxay ahayd mid aad u weyn, aad u xad-dhaaf ah, sidaas darteedna waxay illoobeen wixii ay ahayd inay xusuustaan.

“Markii Masiixa, Rajada Israa’iil, iskutallaabta lagu deldelay oo kor loo qaaday sidii uu Nikodemos ugu sheegay inuu ahaan doono, rajadii xertii waxay la dhimatay Ciise. Arrinta ma ay sharxi karin. Waxay garan kari waayeen wax kasta oo Masiixu hore ugu sii sheegay arrintaas.” Faith and Works, 63.

Culayska sheekada oo dhan ee ku jirta afarta cutub ee Yooxanaa ee aynu ka hadlayno waxay ahayd in Ciise xertiisa u diyaarinayay muddadii niyad-jabka ahayd ee ay la kulmi lahaayeen, taas oo ka bilaabanaysay qabashadii saqda dhexe ee Ciise, ilaa uu ka soo noqday markii uu u kacay Aabbihis. Afartaas cutub ee Yooxanaa, muddadaas uu Masiixu ka maqnaa xerta waxay metelaysaa wakhti dib-u-dhac ah. Taariikh ahaan, muddadaas aan u aqoonsanayo wakhti dib-u-dhac ah waxay dhacday ka dib qalalaasihii iskutallaabta. Afarta cutub ee aynu isu diyaarinayno inaynu eegno, si nebiyad ahaan ah waxay u metelaan wakhtiga dib-u-dhaca ah ee ka bilaabma niyad-jabkii ugu horreeyey, ee aan ka dambayn niyad-jabkii weynaa ee iskutallaabta.

Maxaan u soo jeedinayaa in niyad-jabkii ugu dambeeyey ee Masiixu xertiisa u diyaarinayey uu astaan u ahaa niyad-jabkii ugu horreeyey, kaas oo khadka dib-u-habaynta Masiixa ku jiray geeridii Laasaros? Su’aashan waa in la xalliyo ka hor intaan arki karin qisada ku jirta afarta cutub ee Yooxanaa iftiinka taageeraya runta haatan la furfurayo ee la xidhiidha taariikhda qarsoon ee toddobada onkod.

Taariikhda Masiixa, muddada u dhexeysa dhimashadii Laasaros iyo sarakiciddisii waxay la jaanqaaddaa wakhtiga dib-u-dhaca. Markaas Masiixu wuxuu Yerusaaalem u tagaa gelitaankiisii guusha lahaa. Masiixu, Yooxanaa afar iyo tobnaad, wuxuu xertiisa kula hadlayaa gudaha taariikhda waxa noqon lahaa dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad, kaas oo bilaabmay markii wakhtigii dib-u-dhacu hore u dhammaaday imaatinkii farriintii Qaylada Habeenbadhkii oo bilowday dhaqdhaqaaqa bisha toddobaad.

Si loo fahmo sida erayga Cibraaniga ah ee “runta” u xaqiijinayo aqoonsiga taariikhda qarsoon ee laga furay taariikhda astaan ahaan loo muujiyey ee toddobada onkod, waxaa loo baahan yahay falanqayn taxaddar leh oo ku saabsan farriintii Masiixu markaas xertiisii ku siinayey Yooxanaa cutubka afar iyo tobnaad ilaa cutubka toddoba iyo tobnaad. Tusaale ka mid ah sida calaamadda

weyn ee niyad-jabka loo adeegsanayo in lagu iftiimiyo calaamadda niyad-jabkii kowaad ayaa laga garan karaa waayo-aragnimadii xertii jidka Emmaa'us.

Waxa soo afjaray wakhtigii daahitaanka ee taariikhda Millerite-ka wuxuu ahaa sixiddii saadaashii hore u fashilantay ee 1843. Shaqadii Samuel Snow ee horumarinta farriintii horseedday dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad, kaas oo ku dhammaaday Niyad-jabkii Weynaa, taariikh ahaan waa la raad-raaci karaa, iyadoo la raacayo koboca Samuel Snow ee fahamka iyada oo loo marayo qoraalladiisii la daabacay iyo bandhigyadiisii dadweynaha ee horseeday shirkii xerada ee Exeter. Faallada waxyoonaaysani waxay horumarkaas uga wajahdaa si ka duwan in si fudud loo sheego horumarka taariikheed ee farriintii ugu dambaysay ee Snow. Sister White waxay na ogeysiinaysaa in farriinta la aqoonsaday markii Rabbigu gacantiisa ka qaaday khaladkii ku jiray tirooyinka ku yaallay jaantuskii 1843 ee Habakkuk.

“Waxaan arkay dadka Ilaah oo faraxsan iyagoo filasho ku jira, oo sugaya Rabbigooda. Laakiin Ilaah wuxuu qasdiyey inuu tijaabiyo. Gacantiisu waxay daboolaysay qalad ku jiray xisaabinta wakhtiyada nebiyadeed. Kuwii sugayay Rabbigooda ma ay ogaan qaladkan, ragga ugu aqoonta badnaa ee wakhtiga ka soo horjeedayna sidoo kale way ku guuldarraysteen inay arkaan. Ilaah wuxuu qasdiyey in dadkiisu la kulmaan niyad-jab. Wakhtigii waa dhaafay, kuwii Badbaadiyashooda ku sugayay filasho farxad lehna way murugoodeen oo qalbi-jabeen, halka kuwii aan jeclayn muuqashada Ciise, balse fariinta cabsi awgeed u qaatay, ay ku farheen inuusan iman wakhtigii la filayay. Qirashadoodu qalbiga ma ay saamayn, noloshana ma ay daahirin. Dhaafitaanka wakhtiga si wanaagsan ayaa loogu talagalay inuu muujiyo qalbiyadan oo kale. Iyagu waxay ahaayeen kuwii ugu horreeyey ee dib u noqda oo ku majajilooda kuwii murugada lahaa ee niyad-jabay, kuwaas oo run ahaantii jeclaa muuqashada Badbaadiyashooda. Waxaan arkay xigmadda Ilaah ee ku jirta tijaabinta dadkiisa iyo siintooda imtixaan baaritaan leh si loo garto kuwa dib uga laaban doona oo ka noqon doona saacadda imtixaanka.”

“Ciise iyo dhammaan ciidanka samadu waxay naxariis iyo jacayl ku eegeen kuwii rajayn macaan ku sugayay inay arkaan Kan naftoodu jeclayd. Malaa'ig baa ku dul meereysanaysay iyaga, si ay u xoojiyaan saacaddii imtixaankooda. Kuwii dayacay inay helaan farriintii samada waxaa lagu daayay gudcur, cadhadii Ilaahna way ka holacday iyaga, maxaa yeelay ma ay aqbalin nuurkii uu samada uga soo diray. Kuwii aaminka ahaa ee niyad-jabay, kuwaas oo garan kari waayay sababta Rabbigoodu u iman waayay, gudcur laguma reebin. Mar kale waxaa loo hoggaamiyey Kitaabadii Quduuska ahaa si ay u baadhaan xilliyada waxsii sheegista. Gacantii Rabbiga ayaa laga qaaday tirooyinka, khaladkiina waa la sharxay. Waxay arkeen in xilliyada waxsii sheegistu gaadhayeen 1844, iyo in isla caddayntii ay soo bandhigeen si ay u muujiyaan in xilliyada waxsii sheegistu ku dhammaadeen 1843, ay caddaynaysay inay ku eg yihiin 1844. Nuur ka yimid Erayga Ilaah ayaa ku ifay xaaladdooda, waxayna ogaadeen wakhti dib-u-dhac ah—‘In kastoo ay [riyadu] dib u dhacdo, haddana sug.’ Jacaylkoodii ay u qabeen imaatinka degdegga ah ee Masiixa awgiis, waxay iska indhatireen dib-u-dhaca riyada, kaas oo loo qorsheeyey inuu muujiyo kuwa runta ah ee wax sugaya. Mar kale waxay heleen qodob waqtiyeed. Hase ahaatee, waxaan arkay in qaar badan oo iyaga ka mid ahi aanay ka sara kici karin niyad-jabkoodii weynaa si ay u hantaan heerkaas qiiro iyo tamar ee calaamad u ahayd rumaysadkoodii 1843.”

“Shayddaanka iyo malaa’igtiisii baa ka adkaaday iyaga, oo kuwii aan doonaynin inay farriinta aqbalaan waxay isu hambalyeeyeen garashadooda fog iyo xigmaddooda, iyagoo ku faanaya inayan qaadan khiyaanadaas, sida ay ugu yeedheen. Ma ay garanaynin in ay iska diidayeen talada Ilaah ee ka gees ahayd naftooda, oo ay si wadajir ah ula shaqaynayeen Shayddaanka iyo malaa’igtiisa si ay u wareeriyaan dadka Ilaah, kuwaas oo ku noolaa farriintii samada laga soo diray.”

“Mu’miniintii ku jiray farriintan waxaa lagu cadaadin jiray kiniisadaha. Muddo ah, kuwii aan doonayn inay aqbalaan farriinta waxaa cabsi ka celinaysay inay muujiyaan dareenka qalbigooda; laakiin markii wakhtigu dhaafay ayaa la muujiyey waxa ay dhab ahaan dareemayeen. Waxay jeclaayeen inay aamusiiyaan markhaatifurka ay kuwa sugayay dareemeen inay ku khasban yihiin inay bixiyaan, kaas oo ahaa in xilliyadii nebinnimadu ku egyihiin 1844. Mu’miniintu si cad bay u sharraxeen qaladkoodii, waxayna bixiyeen sababihii ay Rabbigooda u filayeen sannadka 1844. Kuwii ka soo horjeeday ma ay keeni karin wax dood ah oo lid ku ah sababaha xoogga badan ee la soo bandhigay. Hase ahaatee, cadhadii kiniisaduhu way huraysay; waxay go’aansadeen inaanay dhegaysan caddaynta, iyo inay markhaatifurka ka xidhaan kiniisadaha, si kuwa kale aanay u maqlin. Kuwii aan ku dhiirran karin inay dadka kale ka qariyaan iftiinkii Ilaah siiyey, waxaa laga saaray kiniisadaha; laakiin Ciise wuu la jiray iyaga, oo waxay ku faraxsanaayeen iftiinka wejigiisa. Waxay ahaayeen kuwo loo diyaariyey inay aqbalaan farriintii malaa’igta labaad.” Early Writings, 235–237.

Taariikhda hadda la soo bandhigay waxay sharraxaysaa, waxyaalaha kale ka mid ah, waayo-aragnimadii Luulyo 18, 2020; hase yeeshee qodobka aan doonayo inaad ka fiirsataan waa in fahamka uu matalayo farriinta Qaylada Habeenbadhka, sida uu Samuel Snow uga jeediyey shirka teendhooyinka ee Exeter, aan lagu matalin hawshii taariikhiga ahayd ee Snow, balse lagu matalo falka gacanta Rabbiga. Gacantiisu qalad bay qarisyay, oo waxay ahayd markii uu gacantiisa ka qaaday in Milleriyyiintu markaas fahmi kareen niyad-jabkoodii, sidoo kalena ay fahmi kareen in ay ku jireen muddadii lagu matalay xilligii dib-u-dhaca.

Ka qaadista gacantiisu waa qodob aad u muhiim ah oo khuseeya xertii ku socotay jidka Emmaus. Waxay astaan u tahay dhammaadka muddada loo yaqaan waqtiga sugitaanka, waxaana lagu soo gabagabeeyaa garashada uu matalo farriinta Qayladii Habeenbadhka. Hase yeeshee, tusaalaha Emmaus wuxuu dhacay iskutallaabta dabadeed, taas oo matalaysa Niyad-jabkii Weynaa, ee aan ahayn niyad-jabkii ugu horreeyey ee dhimashadii Laasaros.

Oo, bal eeg, laba ka mid ah waxay isla maalintaas u socdeen tuulo la yidhaahdo Emmaus, oo Yerusaaalem u jirtay qiyaastii lixdan furlong. Waxayna ka wada hadlayeen waxyaalihii oo dhan ee dhacay. Oo waxaa dhacday intay wada sheekaysanayeen oo isweydaarsanayeen hadallada, in Ciise qudhiisu u soo dhowaaday oo la socday iyaga. Laakiin indhahoodii waa la xidhay si aanay u aqoonsan isaga. Markaasuu ku yidhi, Waa maxay hadalladan aad isdhaafsanaaysaan intaad socotaan, oo murugaysan tihii? Luukos 24:13–16.

Ereyga “indho” ee ku jirta tuduca waxay u taagan tahay aragti, in ka badan xubinta dhabta ah ee isha. Ereyga “holden” wuxuu ka dhigan yahay xoog. Xertii ma ay awoodin inay fahmaan aragtida iskutallaabta, waayo Masiixu wuxuu daboolay awoodoodii ay ku arki lahaayeen aragtida

nebiyaysan ee iskutallaabta. Gacanta Masiixu waa astaan xooggiisa. Murugadii Ciise gartay waxay ka dhiganayd niyad-jabkoodii weynaa. Ka dib wada hadal dheeraad ah oo ay yeeshen xertii niyad-jabsanayd, Masiixu wuxuu bilaabay inuu hadlo.

Markaasuu wuxuu ku yidhi, Kuwii garaad la'aanta ahow, oo qalbigoodu ka gaabiyo inay rumaystaan wax walba oo nebiyadu ku hadleen; Miyaanay Masiixu ahayn inuu waxyaalahan ku xanuunsado oo uu ammaantiisa galo? Markaas isagoo ka bilaabaya Muuse iyo nebiyada oo dhan, ayuu Qorniinka oo dhan kaga fasiray waxyaalihii isaga qudhiisa ku saabsanaa. Oo waxay u dhowaadeen tuuladii ay u socdeen; isaguse wuxuu iska dhigay sidii mid sii socon doona. Laakiin way ku adkeeyeen, iyagoo leh, Nala joog, waayo fiid baa dhacay, maalintiina aad bay u gabbal dhacday. Markaasuu galay inuu la joogo. Luukos 24:25–29.

Ciise wuxuu xertiisii ku baray isaga oo adeegsanaya habka fasiraadda kitaabiga ah ee “historicist”-ka, isaga oo xariiqyada waxsii sheegidda ka soo bilaabaya Muuse oo uu ku sii dhex marinayo taariikhda quduuska ah si loo garto taariikhda iskutallaabta. Ciise wuxuu adeegsaday xariiqyada taariikhda waxsii sheegidda ee hore, kuwaas oo matala jidadkii hore iyo habka xariiq dusheed xariiq, si uu u baro xertii niyad-jabsanayd. Markii uu u ekaaday mid ka sii socda iyaga la'aantood, waxay ku adkaysteen inuu soo galo oo la joogo. Waxay ku jireen wakhtigii dib-u-dhaca, Masiixuna wuxuu qarka u saarnaa inuu gacantiisa ka qaado indhahooda. Markii gacantiisa la qaado, wakhtiga dib-u-dhacu wuu dhammaan lahaa, oo markay mugdiga dhexdiisa ugu ordeen dib Yerusaaalem iyo kow iyo tobankii xerta ahaa, waxay astaan u ahaayeen xawaaraha gudbinta farriinta Qaylada Habeenbadhka.

Oo waxay noqotay, intuu iyaga la fadhiyey oo wax la cunayey, inuu kibistii qaatay, barakeeyey, jebiyey, oo siiyey iyagii. Markaasaa indhahoodii furmeen, wayna garteen isaga; dabadeedna isaga araggoodii ayuu ka libdhay. Luukos 24:31.

Ciise gacantiisii ayuu ka qaaday oo ku hayey fahamkooda aragga nebinnimada, oo markuu sidaas yeelayna way garteen isaga. Ciise wuxuu u keenay farriintii Qaylada Saqda-dhexe, oo iyaguna way aqbaleen intay wax cunayeen, waayo farriin kastaa waa in la cunaa. Isla markiiba waxay ugu ordeen “sida hir weyn oo dhulka ku fidaya” si ay ugu sheegaan kow iyo tobankii xerta ahaa.

Oo midba midka kale ayay ku yidhaahdeen, Qalbigayagu miyuusan gudaheenna ku ololayn, intuu jidka nagula hadlayay, oo uu Qorniinka noo furayay? Kolkaasaa isla saacaddii ay kaceen, oo Yerusaaalem ku noqdeen, oo waxay heleen kow iyo tobankii oo isu urursan, iyo kuwii iyaga la jiray, oo leh, Rabbigu runtii waa sara kacay, oo Simoon ayuu u muuqday. Oo iyaguna waxay ka warrameen wixii jidka ku dhacay, iyo sidii uu ugu yiqiin iyaga markii uu kibista jebiyey. Intay sidaas u hadlayeen, Ciise qudhiisu ayaa dhexda istaagay, oo ku yidhi, Nabaddu ha idinla jirto. Laakiinse way argagaxeen oo baqeen, oo waxay mooddeen inay ruux arkeen. Markaasuu ku yidhi, Maxaad u dhibtoonaysaan? oo maxaa fikirro ugu soo baxayaan qalbiyadiinna? Bal fiiriya gacmahayga iyo cagahayga, in aniga qudhaydu aan ahay; i taabta oo eega; waayo, ruuxu ma leh hilib iyo lafo sidaad aragtaan inaan anigu leeyahay. Oo markuu sidaas yidhi, wuxuu tusay gacmihiisa iyo cagihiiisa. Intay weli farxad la rumaysan la'yihin oo ay yaaban yihiin, ayuu ku yidhi, Ma haysaan halkan wax la cuno? Markaasay siiyeen cad kalluun duban ah, iyo malab shinni ah. Oo wuu qaatay, oo hortooda ayuu ku cunay. Markaasuu

ku yidhi, Kuwanu waa erayadii aan idinkula hadlay intaan weli idinla joogay, in wax walba ay waajib tahay inay rumoobaan kuwaas oo igaga qornaa sharcigii Muuse, iyo nebiyada, iyo sabuurrada. Markaasuu garashadooda furay, si ay Qorniinka u fahmaan. Luukos 24:32–45.

Sida xertii kuwii jidka Emma'us ku socday, Ciise wuxuu farriinta ugu soo bandhigay taariikhihii quduuska ahaa ee Baybalka ee hore si uu u sharraxo taariikhda dhimashadiisa iyo saraakiisa, taasna wuxuu ku sameeyey isagoo iyaga siiyey tusaale cunid. Dadka Ilaah waa inay cunaan farriinta. Iyagoo ku jira hubanti-la'aan iyo murugo, Ciise wuxuu soo afjarayaa wakhtiga dib-u-dhaca ee ka dhacay dhimashadiisa ilaa saraakiisa, koritaankiisa iyo soo noqoshadiisa, isagoo fahamkooda u furaya farriinta runta hadda jirta oo ku dhisnayd taariikhihii quduuska ahaa ee hore oo la isu geeyey sadarba sadar.

Sidaas darteed, labada xerta ah ee jidka Emmaus ku socday (kuwaas oo matalaya malaa'igta labaad ee lagu biiriyey laguna xoojiyey farriinta Qayladii Saqda Dhexe) waxay aqoonsanayaan wakhtigii dib-u-dhaca ee iskutallaabta ka dambeeyey inuu yahay isla wakhtigii dib-u-dhaca ee ka horreeyey Qayladii Saqda Dhexe. Haddaba niyad-jabkii xertu wuxuu matalaa niyad-jabkii ugu horreeyey ee khadka nebiyadeed, ee ma aha niyad-jabkii weynaa.

Sheekada Cimmaawus dabadeed waxaa lagu celiyey kow iyo tobankii xerta ahaa ee niyad-jabsan. Ciise ayaa iyaga ku biira, wuxuu ku barayaa dhammaystirka erayga nebiyadeed isaga oo maraya habraaca “historicism,” dabadeedna wuxuu u furaa garashadooda, iyagoo wax cunaya. Bilowga sheekadu wuxuu aqoonsanayaa dhammaadka sheekada. Markaas Ciise wuxuu soo bandhigaa markhaati saddexaad oo xaqiijinaya in niyad-jabka iskutallaabta si nebiyad ahaan ah loogu dabaqi karo niyad-jabkii koowaad. Wuxuu bixiyaa markhaatiga saddexaad ee qaab-dhismeedka taariikhda isaga oo u sheegaya inay Yerusaaalem ku sugnaadaan ilaa ay ka helayaan xoog xagga sare ka yimaada.

Oo wuxuu ku yidhi, Sidaas ayaa qoran, oo sidaasay Masiixu ugu waajibnayd inuu xanuunsado oo uu maalinta saddexaad kuwii dhintay ka soo sara kaco; iyo in magiciisa lagu wacdiyo tobadkeen iyo dembidhaaf quruumaha oo dhan dhexdooda, iyadoo Yerusaaalem laga bilaabay. Idinkuna waxaad markhaati ka tihiin waxyaalahaas. Oo bal eega, waxaan idinku soo dirayaa wixii Aabbahay ballanqaaday; laakiin magaalada Yerusaaalem jooga ilaa laydin huwiyo xoog xagga sare ka yimid. Markaasuu dibadda ugu kaxeeyey ilaa Beytaniya, oo gacmihiisii kor buu u taagay, wuuna barakeeyey iyaga. Oo waxay noqotay intuu barakaynayay iyaga, in laga soocay iyagii, oo samada loo qaaday. Iyaguna way caabudeen isaga, oo farxad weyn bay kula noqdeen Yerusaaalem; oo had iyo goor waxay macbudka ku jireen iyagoo Ilaah ammaanaya oo barakaynaya. Aamiin. Luukos 24:46–53.

Tusaalaha xerta ee jidka Emma'us ku saabsan waxay tilmaamaysaa wakhti sugitaan ah oo ka bilaabmay dhimashadiisii ilaa uu ka sara kacay oo u baxay Aabbihiis. Wakhtigii sugitaanku wuxuu u dhammaaday xertii Emma'us markii farriintii dhacdooyinkii iskutallaabta lagu adkeeyey habkii la isugu keenayey khadadka taariikhihii quduuska ahaa ee hore, khad dul khad. Markaas farriintii xertu waxay qaadeen sida ugu degdegga badan ee ay u qaadi kareen. Dabadeed Ciise wuxuu la kulmaa kow iyo tobanka xer, mar kale waxaa la xusaa cunidda cunto, khad dul khad ayaa loo adeegsadaa in farriinta lagu caddeeyo, oo sidii xertii Emma'us ayuu markaas garashadooda u furaa

oo ka taga. Hase ahaatee, taas kama horrayn intuusan tilmaamin taariikhda sugitaanka ee Yerusaaalem ilaa wakhtiga sugitaanku ku dhammaado imaanshaha Ruuxa Quduuska ah ee Bentekoste.

Markii Ciise xertiisii ku amray inay Yerusaaalem ku sugaan, waxay ahayd dhammaadkii qisadii jidka Emma'us. Bilowgii qisadu wuxuu metelayay niyad-jab, waxaana xigay wakhti sugitaan ah, waxaana xigay muujin runta ah oo metelaysay farriinta Qaylada Saqda Dhexe. Muujintaas runta ah waxaa la dhammaystiray markii Masiixu ka qaaday gacantiisii, taas oo “xidhaysay” indhaha xertii. Taasu waa bilowga qisada, bartamaha qisaduna isla qisadaas ayaa lagu celiyey markii Masiixu niyad-jabkii ka qaaday kow iyo tobanka xer ah isaga oo isu muujiyey oo furay garashooda Eraygiisa. Dabadeedna markhaatigii ugu dambeeyey ee isla qaab-dhismeedka nebinnimada ah ee isku midka ah, kaas oo ka bilaabma niyad-jabkii ugu horreeyey ee aan ahayn niyad-jabkii weynaa.

Taariikhda laga soo bilaabo Emma'us ilaa Bentakost waxay bixisaa saddex markhaati oo ku saabsan niyad-jabkii kowaad, wakhtigii dib-u-dhaca, iyo Qayladii Habeenbadhka; hase ahaatee, niyad-jabka dhabta ah ee ah calaamadda jidka ee bilowga mid kasta oo ka mid ah saddexda markhaati wuxuu dhab ahaan ahaa niyad-jabkii labaad, ee ma ahayn kii kowaad. Garashada in calaamadda jidka ee ah Niyad-jabkii Weynaa ee taariikhda Millerite loo adeegsaday in lagu muujiyo niyad-jabkii kowaad ee taariikhda Millerite waa arrin lama huraan u ah fahamka sheekada aynu ka helayno afarta cutub ee Yooxanaa ee dhacaya inta u dhaxaysa cuniddii ka dhacday cashadii ugu dambaysay iyo qabashadii habeenbadhkii ee beerta Getsemane. Waxaa mudan in la garto in markii Ciise u muuqday kow iyo tobanka xerta ah oo uu wax la cunay, uu weyddiiyey, “Maxaad u naxaysaan? maxayse fikrado idiinka soo baxayaan qalbiyadiinna?”

Isla markii uu cunay cashadii ugu dambaysay ee ku qoran kitaabka Yooxanaa, tuduca aynu ka fiirsan doonnaa wuxuu ku bilaabmaa ereyada Masiixa oo ku leh, “Qalbiyadiinnu yaanay murugoon.” Shan maalmood gudahood, amarkaas qudhiisii way illoobeen. Cutubka afar iyo tobnaad ilaa cutubka toddoba iyo tobnaad ee Injiilka Yooxanaa wuxuu metelaa niyad-jabkii ugu horreeyey ee Luulyo 18, 2020, kaas oo soo geliya wakhti dib-u-dhac ah, isagoo u horseedaya Muujintii Ciise Masiix oo shaabbadda laga qaado wax yar ka hor intaan albaabka nimcadu xidhmin, wuxuuna metelaa farriinta Qaylada Habeenbadhka. Farriintaasu waxay soo gelisaa muddo wakhti ah oo lagu sii tusaaleeyey dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad, waxaana sidoo kale lagu sii tusaaleeyey orodkii degdegga ahaa ee xertii Emma'os ay habeen madow ku aadeen Yerusaaalem. Taariikhdaas ayaa ah waxa ay metelaan saddexda xaraf ee Cibraaniga ah ee Masiixu u adeegsaday inuu Isagu isu metelo sida “Runta.”

Waa qisooyinka afartan cutub ee Yooxanaa ku jira meesha aynu ka helayno oo keliya ma aha in shaqada Ruuxa Quduuska ah lagu aqoonsado inay yihiin isla tallaabooyinkii Eraygaas qudhiisa, laakiin sidoo kale waa meesha ay ku taal caddaynta ugu xoogga badan ee lagu adkaynayo sheegashooyinka hadda la samaynayo, kuwaas oo ah in dhammaystirka ugu dambeeya ee farriinta Qaylada Habeenbadhka hadda si tartiib-tartiib ah loogu soo bandhigayo kulanka xerada Exeter laga bilaabo laba iyo tobnaadka Agoosto ilaa toddoba iyo tobnaadka. Marka farriinta ugu dambaysta ah ay ugu dambayntii aqoonsadaan quduusiinta sugaya, dunidu waxay geli doontaa qalalaasaha sharciga Axadda, iyadoo rasuulladaasu ay dunida halaagga ku socota u qaadi doonaan

fariinta digniinta ugu dambaysa ee “maalmaha ugu dambeeya.”